

Jaarverslag 2006
Noordelijke Rekenkamer

Vastgesteld:
22 maart 2007

Voorwoord

De Noordelijke Rekenkamer kent als belangrijkste invalshoek bij ieder onderzoek de vraag ‘*wat* is er bereikt?’. Dat betekent dat we eerst zullen kijken naar hetgeen buiten het provinciehuis gebeurt en naar de maatschappelijke effecten van beleid. In tweede instantie kijken we naar ‘*hoe* dat is bereikt’, dus naar de interne organisatie en processen van elke provincie. Deze aanvliegroute is een andere dan de meeste rekenkamers hanteren en kost relatief veel tijd, maar biedt naar onze mening onderzoeksrapporten met toegevoegde waarde. In 2006 hebben we vanuit die invalshoek over onze bevindingen uit twee onderzoeken gerapporteerd. Terugkijkend op het afgelopen jaar constateren we dat 2006 een boeiend jaar is geweest. In dit jaarverslag geven wij in een korte terugblik een overzicht van onze werkzaamheden en belangrijke momenten. In het directiedeel is informatie opgenomen over de interne organisatie en de werkzaamheden van het bureau.

mr. G.B. Nijhuis
Voorzitter

1. Verslag van het College

1.1 grondslag Noordelijke Rekenkamer

De Gemeenschappelijke Regeling De Noordelijke Rekenkamer is op 1 januari 2005 in werking getreden. In deze regeling zijn bepalingen opgenomen voor de deelnemers Drenthe, Fryslân en Groningen en voor het gemeenschappelijk orgaan de Noordelijke Rekenkamer. Voor de laatste zijn er bepalingen opgenomen met betrekking tot het bestuur en zijn voorzitter, de Programmaraad en het bureau van de Rekenkamer. Tevens zijn er regels gesteld inzake begroting en jaarrekening en het overdragen van bevoegdheden van de provincies aan het bestuur ter uitvoering van de aan de Rekenkamer opgedragen taak.

Artikel 183 Provinciewet bepaalt dat de rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur onderzoekt. De vestigingsplaats van de Noordelijke Rekenkamer is Assen. Hier vloeit tevens uit voort dat de provincie Drenthe is aangewezen als centrumprovincie voor de Noordelijke Rekenkamer.

De visie die Provinciale Staten van de drie provinciën voor de Noordelijke Rekenkamer hebben geformuleerd vormen een belangrijke basis voor ons werk. De uitgangspunten, te weten onafhankelijkheid, kwaliteit, lerend effect én gericht op de Staten, onderschrijven wij van harte.

1.2 samenstelling College

Het bestuur wordt uitgeoefend door het College van de Noordelijke Rekenkamer dat op 15 december 2004 is benoemd en beëdigd. Het College bestaat uit:

- mr. G.B. Nijhuis (voorzitter)
- drs. H.A. Doek
- mr. dr. H.G. Warmelink

mr. C. Pietjouw is secretaris van het College.

1.3 verslag van werkzaamheden

vergaderingen

In 2006 zijn er twaalf reguliere Collegevergaderingen geweest. Daarnaast is ons College driemaal voor ingelaste vergaderingen bijeen geweest – deze stonden in het teken van de publicatie van onze rapporten.

jaarstukken

De jaarrekening 2005 is voorzien van een goedkeurende verklaring van de certificerend accountant van de provincie Drenthe. Jaarrekening en jaarverslag 2005 zijn vervolgens aangeboden aan Provinciale Staten.

onderzoek

- rapporten

Wij hebben in 2006 twee rapporten gepubliceerd over onderwerpen op het gebied van 'economie & werk' en van 'zorg & welzijn'. De keuze voor deze onderwerpen is gemaakt op grond van het maatschappelijk belang, de financiële omvang en het feit dat de Programmaraad deze als suggesties voor onderzoek heeft aangedragen.

Op 27 april 2006 is ons eerste rapport gepubliceerd: 'resultaten van MKB-maatregelen ter versterking van de marktsector in Noord-Nederland'. In eerste instantie was de gezamenlijke reactie van GS in SNN-verband niet positief. Belangrijk punt voor ons College was dat de conclusies niet werden onderschreven en dat de aanbevelingen niet overgenomen zouden worden, hetgeen het lerend effect niet ten goede zou komen. Gaandeweg werd tijdens commissie- en Statenbehandelingen van het rapport duidelijk dat de Statenleden een andere mening toegedaan waren en dat de eerste reactie als voorbarig werd beschouwd. In een aanvullende SNN-reactie in november is aangegeven dat een groot aantal belangrijke aanbevelingen inmiddels zijn overgenomen en worden uitgevoerd.

Op 9 november is ons tweede rapport gepubliceerd over vraaggericht jeugdzorgaanbod in de Noordelijke provincies. We hebben er voor gekozen om per provincie een bestuurlijk rapport uit te brengen en een gezamenlijk rapport van bevindingen. De reacties van de Colleges van Gedeputeerde Staten waren positief: zij herkenden zich in het beeld, deelden de conclusies en zegden toe de aanbevelingen over te nemen in de nieuwe uitvoeringsprogramma's.

De leden van Provinciale Staten van Drenthe, Fryslân en Groningen zijn uitgenodigd voor het bijwonen van een briefing op de dag van publicatie van beide rapporten. Op het rapport inzake vraaggericht jeugdzorgaanbod hebben de voorzitter en de directeur na de publicatie een toelichting op het rapport gegeven aan de betrokken gedeputeerde in Groningen en aan het college van Gedeputeerde Staten in Drenthe.

- onderzoeksvoorstel

In de vergadering van 18 december is het onderzoeksvoorstel 'mobiliteit in Noord-Nederland' definitief vastgesteld.

contacten met (leden van) Provinciale Staten

- Programmaraad

In 2006 heeft er tweemaal overleg plaats gevonden tussen de Programmaraad en de Noordelijke Rekenkamer. Het overleg in mei stond met name in het teken van ons eerste rapport (MKB) en de communicatie vanuit de Noordelijke Rekenkamer richting Provinciale Staten. Aan de orde kwamen punten als de briefing aan Statenleden op de dag van

publicatie, vorm van het rapport (gedrukt of digitale versie) en ons onderzoeksprotocol en werkwijze. Op een aantal praktische aandachtspunten na was er tevredenheid over de gang van zaken rond het eerste rapport.

In het overleg in oktober zijn de suggesties vanuit de Programmaraad in het kader van de nieuwe onderzoeksprogrammering aan de orde gekomen en de op handen zijnde publicatie van de jeugdzorgrapporten. De achterstand in uitvoering van het onderzoeksprogramma in verband met personeelstekort is eveneens besproken. Een ander agendapunt was de voorgenomen evaluatie van de Gemeenschappelijke Regeling Noordelijke Rekenkamer.

- kennismakingsbezoeken

De vergadering van de Commissie Bestuur en Financiën van 1 maart 2006 bood ons College de gelegenheid kennis te maken met leden van Provinciale Staten van Groningen. Een toelichting op lopende en voorgenomen onderzoeken, op onze werkwijze en aandacht voor de omgang tussen Provinciale Staten en Noordelijke Rekenkamer zijn aan de orde geweest. Deze onderwerpen zijn ook aan bod gekomen tijdens ons kennismakingsbezoek met een afvaardiging van de leden van Provinciale Staten van Drenthe op 5 april 2006.

- nieuwsbrieven

Een tweetal nieuwsbrieven zijn verzonden naar alle leden van Provinciale Staten, beide voorafgaand aan de publicatie van onze rapporten. Hierin werd onder andere de aandacht gevestigd op onze website en werd de publicatiedag van de rapporten vermeld, vergezeld van de uitnodiging om de briefing bij te wonen.

- briefings voor Statenleden bij publicatie rapporten

De Noordelijke Rekenkamer is primair gericht op Provinciale Staten van Drenthe, Fryslân en Groningen. Onze rapporten worden aangeboden aan Provinciale Staten. Alle leden van Provinciale Staten worden op de dag van publicatie uitgenodigd voor het bijwonen van een toelichting op het rapport en krijgen de gelegenheid om in een besloten bijeenkomst vragen te stellen. In 2006 zijn beide briefings (op 27 april en 9 november) goed bezocht en is van de mogelijkheid om vragen te stellen gebruik gemaakt. Naar aanleiding van de evaluatie van onze eerste publicatie is het tijdstip van de briefing verschoven van de ochtend naar eind van de middag om Statenleden beter in staat te stellen deze bij te wonen.

- commissiebehandelingen onderzoeksrapporten

Omdat de Noordelijke Rekenkamer het directe contact met Provinciale Staten en haar leden over onderzoeksrapporten zeer op prijs stelt, is ons College te allen tijde bereid om toelichting in een commissievergadering te

geven - naast de briefing op de publicatiedag zelf. Bij de behandeling van het MKB-rapport is hiervan in commissievergaderingen in Fryslân (B&M 31 mei), Drenthe (BFE 7 juni) in Groningen (B&F 14 juni) gebruik gemaakt en hebben we nog nadere toelichting gegeven en vragen beantwoord. Toelichting op ons rapport naar vraaggerichte jeugdzorg is in de commissievergadering C&W van 29 november in Drenthe gegeven.

overige externe contacten

In maart is er een bijeenkomst geweest met journalisten van de Leeuwarder Courant en van het Dagblad van het Noorden. Het doel van de bijeenkomst was om voorafgaand aan de publicatie van ons eerste rapport achtergrondinformatie over taak, werkwijze en doelstelling van de Noordelijke Rekenkamer te bieden. Het bood ons ook de gelegenheid de aandacht te vestigen op onze website www.noordelijkerekenkamer.nl, een in dit digitale tijdperk niet meer weg te denken medium voor informatie en contact. Het feit dat bijvoorbeeld ons MKB-rapport ruim 800 keer is gedownload geeft aan dat de website in een behoefte voorziet.

Andere externe contacten lagen vooral in het verlengde van ons reguliere werk, zoals het bijwonen van de ALV en het congres van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies, het overleg met onze collega's in het kader van de Kring van Provinciale Rekenkamers en het bijwonen van een congres voor lokale rekenkamers in het Noorden. Tijdens het 'weekend van de effectiviteit' heeft de voorzitter ervaringen uitgewisseld met leden van andere rekenkamers.

2. Directieverslag

Het bureau van de Noordelijke Rekenkamer ondersteunt het College voor een goede uitvoering van zijn werkzaamheden. De secretaris van het College is tevens directeur van het bureau. In het directiestatuut waarin de taakverdeling tussen College en directeur is bepaald, wordt de directeur verantwoordelijk gesteld voor een aantal inhoudelijke aspecten en aspecten die samenhangen met de interne organisatie. Met dit directieverslag wordt aangegeven welke belangrijke zaken aan de orde zijn geweest en op welke wijze er invulling is gegeven aan bovengenoemde verantwoordelijkheden.

2.1 Missie en doelen

De Noordelijke Rekenkamer streeft naar verbetering van het (intern) functioneren en het (extern) presteren van de drie Noordelijke Provincies. Zij wil de Staten ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende rol door op onderzoek gebaseerde relevante informatie aan te bieden. Het lerend effect staat daarbij voorop. De Noordelijke Rekenkamer wil door kennisuitwisseling een bijdrage leveren aan goed openbaar bestuur.

werkwijze

De kernwoorden die het werk van Rekenkamer typeren, zijn: betrouwbaar, deugdelijk, objectief en bruikbaar. Dat betekent: professioneel in werkwijze en omgang en transparant in de wijze waarop onderzoeksresultaten tot stand zijn gekomen.

De professionaliteit komt onder andere tot uitdrukking in het besef van de speciale positie die de Rekenkamer inneemt. Integriteit is dan ook één van de belangrijkste kerncompetenties voor Rekenkamermedewerkers. Het feit dat de Rekenkamer vergaande bevoegdheden heeft ten aanzien van informatievergaring brengt met zich mee dat er zorgvuldig mee wordt omgegaan. Dit is goed verankerd in de werkwijze. Bruikbaarheid van rapporten wordt bevorderd door bijvoorbeeld uitgebreide (achtergrond)-informatie over bevindingen inzake processen en knelpunten aan te bieden.

Transparantie komt tot uitdrukking in de onderzoeksrapporten: een navolgbare audittrail is vanzelfsprekend. Transparantie heeft ook te maken met een manier van werken: het proces is per fase inzichtelijk en duidelijk voor betrokkenen. Zo wordt bijvoorbeeld het vooronderzoek dat uitmondt in een onderzoeksvoorstel en de start van een onderzoek (uitvoering) altijd aangekondigd en toegelicht aan de ambtelijke organisatie.

Externe contacten stonden vooral in het teken van kennisuitwisseling, zoals actieve deelname aan congressen, het overleg met de overige provinciale rekenkamers en andere (collegiale) bijeenkomsten.

doelen

De Noordelijke Rekenkamer is geen doel op zich: zij is een instrument van de Staten om de kaderstellende en controlerende rol te versterken. De Rekenkamer doet dit door onderzoeken uit voeren die van hoge kwaliteit zijn, die toegevoegde waarde bieden en die gericht zijn op verbetering.

uren besteed aan onderzoek

Voor beide onderzoeken is externe expertise en/of externe capaciteit ingehuurd. In 2006 is voor het MKB-onderzoek en voor het Jeugdzorgonderzoek ruim 66.000 euro aan externe inhuur besteed. De bestede uren inclusief die van extern personeel en doorlooptijden van (voor)onderzoeken zijn hieronder weergegeven.

tabel 1 bestede uren in 2005/2006 en doorlooptijden in maanden

	2005*	2006	totaal	doorloop
MKB-onderzoek				
- vooronderzoek	835	-	835	4 mnd
- uitvoering	984	204	1188	4,5 mnd
- rapportage en publicatie**	-	687	687	2,5 mnd
- nazorg en beheer/planning	38	24	62	
Totaal uren MKB-onderzoek			2772	
Jeugdzorg-onderzoeken				
- vooronderzoek	528	-	528	4 mnd
- uitvoering	344	2184	2528	6,5 mnd
- rapportage en publicatie**	-	1458	1458	4,5 mnd
- nazorg en beheer/planning	49	256	305	
Totaal uren Jeugdzorg-onderzoek			4819	
Mobiliteit				
- vooronderzoek	-	792	792	4 mnd

* in 2005 is registratie tijdschrijven gestart in juni

** de doorlooptijden in de rapportagefase bevatten tevens het ambtelijk en bestuurlijk hoor en wederhoor

2.2 Medewerkers

bezetting

Rekenkamerwerk is mensenwerk. Dat betekent dat de medewerkers van het bureau het belangrijkste kapitaal van de Rekenkamer vormen: zonder goede onderzoekers en goede ondersteuning krijgen we de doelstellingen niet voor elkaar. Het bureau van de Rekenkamer heeft een vaste formatie van vier medewerkers die zich met onderzoek bezig houden en één medewerker die als spin in het web ondersteuning biedt aan het College, het bureau en de directeur.

In 2006 zijn door het onverwachte vertrek van de projectleider en het afscheid van een onderzoeker twee vacatures ontstaan. Er is voor gekozen om die ruimte niet op dat moment in te vullen door in te huren en te gaan werven. Het managen van inhuur of uitbesteden van onderzoek en tegelijkertijd het werving- en selectieproces inzetten, zou ten koste gaan van de kwaliteit van de onderzoeksrapporten. Zo vlak voor publicatie van het MKB-onderzoek en vervolgens tijdens de rapportagefase van het onderzoek naar jeugdzorg, werd daarom voorrang gegeven aan onderzoek. Het betekende echter wel voor de zittende ploeg ‘alle zeilen’ bij. Onderstaand overzicht geeft aan waar onze tijd in 2005 en in 2006 aan is besteed.

tabel 2 verdeling tijdbesteding naar activiteiten in 2005 en in 2006 in %

	2005*	2006
Onderzoeksactiviteiten en ontwikkeling	54	64
Beheer en management	29	25
Verlof en sociale activiteiten	21 (18+ 3)	19 (16+ 3)
Ziekteverzuim en bezoek (tand)arts	1	4
Totaal**	105	112

* in 2005 is registratie tijdschrijven gestart in juni

** het totaal aantal bestede uren is afgezet tegen het aantal normuren

Gesprekken met kandidaten voor de openstaande functies zijn in augustus/september gevoerd en hebben geresulteerd in de aanstelling van twee nieuwe medewerkers die in 2007 aan de slag gaan.

investeren in kwaliteit en ontwikkeling

Het vertrek van de twee medewerkers betekende niet alleen een aanslag op de capaciteit. Harder werken met minder mensen had bijvoorbeeld tot gevolg dat er minder tijd was voor activiteiten gericht op onderlinge samenwerking, het handboek en bouwen aan een eigen begrippenkader. Terwijl investeren in kwaliteit van groot belang is. Zo had geen van de onderzoekers bij de start een Rekenkamerachtergrond – het ontwikkelen van een eigen ‘taal’ en eigen standaarden is dan essentieel. Vanuit dat belang is er een gezamenlijk opleidings- en intervisietraject georganiseerd. Samen met onderzoekers van de andere provinciale rekenkamers hebben de onderzoekers van de Noordelijke Rekenkamer in 2006 aan zes modules deelgenomen. Naast theorie en basic tools voor Rekenkameronderzoek, was er ook aandacht voor intervisie en voor interviewtechnieken. Daarnaast heeft een aantal medewerkers individuele trainingen gevolgd.

Door aandacht te besteden aan en te investeren in de ontwikkeling van de organisatie kunnen de doelen worden waargemaakt. Een goede basis is gelegd om verdere invulling te geven aan professionaliteit, werkwijze en resultaten.

In 2006 is 3% van de gewerkte uren besteed aan sociale activiteiten. Het ziekteverzuim was in 2006 hoger dan in 2005 (4% tegenover 1%) maar nog altijd binnen de Verbaan-norm. Belangrijker is dat het ziekteverzuim niet arbeidsgerelateerd is: het betrof vooral verzuim in verband met zwangerschap en orthopedische klachten. Met alle medewerkers zijn halfjaarlijkse functioneringsgesprekken gehouden en vindt er éénmaal per jaar een beoordelingsgesprek plaats. Met de vertrokken medewerkers zijn exit-gesprekken gehouden.

2.3 Middelen

dienstverlening en servicecontracten

De provincie Drenthe vervult als centrumprovincie (aangewezen in de Gemeenschappelijke Regeling) ook een ondersteunende rol op facilitair gebied voor de Noordelijke Rekenkamer. De directeur heeft met de directeur-secretaris van deze provincie een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst is in augustus geëvalueerd en heeft geleid tot bijstelling van een aantal afspraken. Het betrof de voorwaarden en kosten voor uitvoering en ondersteuning inzake financiële administratie, P&O, arbo en automatisering. Voor een aantal andere aspecten zoals huisvesting, schoonmaak, verzekering en beveiliging waren al contracten afgesloten. Een aantal daarvan is in 2006 aangepast. Tevens zijn er voor bijna 2000 euro extra beveiligings- en verbouwingkosten gemaakt, onder andere om het verzekeringscontract te kunnen continueren. Met de verhuurder zijn meermalen de klachten over het kantoor klimaat besproken. Naar verwachting komt daar in 2007 een structurele oplossing voor.

informatievoorziening, - beveiliging & ICT-beheer

De beleidsterreinen van de provinciën zijn toegedeeld aan de onderzoekers en aan het College, zodat elk aandachtsgebied en onderzoeksonderwerp een eigen portefeuillehouder heeft. Per provincie wordt ook een institutioneel geheugen opgebouwd; elke provincie heeft een eigen 'volger' die de informatie over hetgeen in die provincie speelt, verzamelt en deelt.

Door middel van een tweetal nieuwsbrieven is informatie over de Rekenkamer en op handen zijnde publicaties onder de aandacht van alle Statenleden gebracht. Een belangrijk medium voor informatie en communicatie is de website www.noordelijkerekenkamer.nl die in maart 2006 operationeel is geworden. In de eerste plaats voor publicatie en openbaarmaking van onze rapporten. Nog steeds krijgen alle Statenleden, Colleges van Gedeputeerde Staten, betrokkenen bij het onderzoek en andere doelgroepen een gedrukte versie van het rapport. Er kan echter via de website directer worden gecommuniceerd, zoals bijvoorbeeld voor aankondiging van publicatie en er is minder extra voorraad nodig: de rapporten worden vooral gedownload in plaats van nabesteld bij de Rekenkamer.

tabel 3 aantallen downloads van de website

	aantal in 2006
MKB-onderzoek	
- rapport en persbericht	802 en 171
Jeugdzorg-onderzoeken	
- rapport en persbericht Drenthe	255 en 185
- rapport en persbericht Fryslan	128 en 111
- rapport en persbericht Groningen	190 en 135
- rapport van bevindingen	306
Mobiliteit	
- onderzoeksvoorstel	64

De website is ook voor andere zaken kostenbesparend. Voor de vacature van projectleider is niet in dagbladen en Intermediair geadverteerd, maar er is uitsluitend via de website gecommuniceerd. Dit heeft een besparing opgeleverd van een kleine 20.000 euro. Aan de andere kant staan daar de eenmalige kosten van het ontwerpen en bouwen (2565 euro) van de website zelf tegenover en de structurele kosten van webhosting.

informatiebeveiliging

Het contract voor beheer en onderhoud van het geautomatiseerd systeem en netwerk heeft als gevolg van de in 2005 uitgevoerde securityscan een aantal wijzigingen ondergaan. Dit heeft een verhoging van de structurele kosten op dat gebied met zich mee gebracht. In eerste instantie was het totale automatiseringsbeheer in de dienstverleningsovereenkomst met Drenthe ondergebracht. Na de securityscan is met een derde externe partij het contract voor beheer, onderhoud en beveiliging van het geautomatiseerd systeem gesloten voor een kleine 6000 euro. De afspraken in het dienstverleningscontract met Drenthe zijn daarop ook aangepast; op het gebied van automatisering biedt de provincie een eerste lijnshelpdesk en –vraagbaak en ondersteuning bij kleine problemen.

Ook is er op ICT-gebied een aantal waarborgen voor informatiebeveiliging aangebracht en hanteert de Rekenkamer een geheimhoudingsverklaring die door alle extern ingehuurde medewerkers dient te worden ondertekend. Voor het zorgvuldig omgaan met gegevens is de praktische invulling van ons privacyreglement voorgelegd aan het College Bescherming Persoonsgegevens. Dit was aan de orde bij het omgaan met gegevens over ondernemers in het MKB-onderzoek en het gebruik van (geanonimiseerde) gegevensbestanden en het kunnen inzien van dossiers van cliënten in het Jeugdzorgonderzoek.

financiën

In mei 2005 is de begroting voor 2006 opgesteld. Vanwege het ontbreken van ervaringsgegevens is uitgegaan van de begroting 2005 zoals die door de provincieën is meegegeven, opgehoogd met indexering voor loonkosten en een inflatiecorrectie waarbij percentages van Drenthe zijn overgenomen. Hierdoor hebben zich in 2006 een aantal onvoorziene maar noodzakelijke kosten voorgedaan, zoals hierboven op een aantal plaatsen is vermeld. Op de loonkosten is een onderschrijding te zien vanwege de openstaande vacatures in 2006. Het overschot op de post 'representatie en voorlichting' zal zich naar verwachting in 2007 niet meer voordoen. In de begroting 2007 is fors in deze post gesneden teneinde het opleidingsbudget te kunnen verhogen.

Een compleet overzicht van investeringen en bestedingen wordt gegeven in onze jaarrekening over 2006. Aan de controlerend accountant van de provincie Drenthe is de opdracht verstrekt deze te controleren teneinde een goedkeurende verklaring te verkrijgen. Bij de jaarrekening wordt ook het voorstel gedaan het resultaat te bestemmen voor het uitvoeren van onderzoeksprogramma 2007 - 2008.

2.4 Processen

Het primaire proces van de Rekenkamer is het doen van onderzoek. Daartoe worden tal van activiteiten uitgevoerd. Het doen van vooronderzoek, monitoring van beleidsterreinen maar ook van de aanbevelingen uit eerder onderzoek en natuurlijk het uitvoeren van onderzoek. Ten behoeve van de inzichtelijkheid van het onderzoeksproces is er een onderzoeksprotocol opgesteld. Hiervoor is al aan de orde gekomen het zorgvuldig omgaan met gegevens, maar ook het onderzoeksproces zelf kent een belangrijke zorgvuldigheidseis: hoor en wederhoor. De Rekenkamer heeft deze fase uitgesplitst in twee delen, een ambtelijk en bestuurlijk deel. De doorlooptijd van het onderzoeksproces wordt hierdoor al snel met zo'n twee à drie maanden verlengd. Ten slotte wordt het totale proces na publicatie van een onderzoek intern geëvalueerd.

Voor een aantal ondersteunende processen zijn AO-procedures opgesteld of is dit in het geautomatiseerd systeem ingebracht. Ook is waar nodig de functiescheiding geregeld. De opzet en het beheer van ons archief (interne organisatie en onderzoeksarchief) is in orde en werkt goed.

Ten slotte

Onverwachte momenten en boeiende ervaringen maakten 2006 tot een bijzonder jaar. Niet altijd even makkelijk, maar zeker leerzaam. Ik ben trots op de inzet van onze medewerkers en op de rapporten die we door hun inspanningen hebben kunnen afleveren.

Carolien Pietjouw
Directeur

